

SKUPOVI

XVIII. Svjetski biospeleološki kongres Cluj - Napoca 2006.

Prvi svjetski biospeleološki kongres održan je 1979. godine u Moulisu u Francuskoj. Hrvatska, tj. Makarska bila je domaćin 1999. godine, a 2006. čast je pripala rumunjskom gradu Cluj - Napoca, ujedno i sestrinskome gradu grada Zagreba, smještenom 330 km sjeverozapadno od Bukurešta na rijeci Someș. Povijest grada seže u 2. stoljeće poslije Krista kada je rimski car Trajan, osvojivši pokrajinu Daciju, osnovao bazu za svoje legije te je nazvao Napoca. U 10. stoljeću cijelo područje postaje dio kraljevine Mađarske, a krajem 13. stoljeća mađarski kralj Stjepan V. daje naselju privilegiju grada. Već se tada spominje naziv Cluj, koji vjerojatno potječe od latinske riječi *clus* što znači zatvoreno, okruženo (Cluj je sa svih strana okružen brdima). Godine 1405. biva proglašen slobodnim gradom, a 1440. u njemu se rađa budući mađarski kralj Matijaš Korvin. Nakon toga grad je bio dio tur-

skog carstva, kraljevina Mađarske, Austrije i Austro-ugarske, da bi nakon 1. svjetskog rata grad i cijela pokrajina Transilvanija pripali kraljevini Rumunjskoj. Godine 1974. grad je službeno dobio ime Cluj - Napoca, a danas je on sa svojih 320 tisuća stanovnika središte regije te jedan on najvažnijih akademskih, kulturnih i industrijskih središta Rumunjske.

Godina 2006. obilježena je kao jubilarna 100. godišnjica biospeleologije u svijetu. Davne 1907. godine objavljeno je djelo »*Essai sur les problèmes biospéléologiques*« velikog rumunjskog i svjetskog istraživača, biologa i speleologa, Emila Racovițe. Ta se godina smatra godinom rođenja nove znanstvene discipline, biospeleologije, a Emil Racovița se, uz francuskog entomologa René Jeannela, smatra njenim osnivačem. U Cluju se nalazi i prvi speleološki institut na svijetu, koji nosi ime svog osnivača, Emila Racovițe.

Organizatori kongresa bili su upravo speleološki institut iz Cluja i SIBIOS (Société de Biospéologie - Međunarodno biospeleološko društvo).

Iz Hrvatske je na kongresu sudjelovalo osmero ljudi, od kojih su 7 članovi Hrvatskog biospeleološkog društva (HBSD). Na put smo krenuli u ranu zoru 9. srpnja, dan prije početka kongresa. Kao najbrži put izabrali smo onaj kroz Mađarsku. Da smo dobro izabrali potvrdili su nam kolege iz Slovenije koji su putovali kroz Hrvatsku i Srbiju. To, naravno, ne znači da je naš put prošao bez poteškoća. Dapače, čim smo ušli u Mađarsku zbunilo nas je njihovo označavanje cesta suprotno od našeg, tj. oni autoceste označavaju plavom, a magistral-

Na predavanju

foto: Damir Lovretić

ne ceste zelenom bojom. Istina je da smo tako, napravivši nekoliko bespotrebnih krugova, imali priliku bolje upoznati dijelove Mađarske koje inače nikada ne bismo vidjeli, ali nakon hrvatskih, mađarski krajolici su poprilično nezanimljivi. Kad smo se napokon popeli na autocestu (za koju smo vinjetu mogli platiti samo forintima jer na kiosku gdje ih prodaju ne primaju eure!), našem je veselju ubrzo došao kraj. Naime, autocesta za Budimpeštu je u izgradnji pa vas prometni znakovi svako malo vraćaju u gužvu magistralnih cesta. Makar nam to nije bila namjera, umjesto na zaobilaznicu ušli smo u Budimpeštu. Kad smo pokušali naći izlaz iz grada pitajući prolaznike za smjer, nailazili smo samo na zbnunjena lica ljudi koji ne znaju nijedan drugi jezik osim mađarskog. Sreća nam se osmjehnula u obliku jednog radnika na benzinskoj pumpi, zahvaljujući čijim smo uputama uspjeli izaći iz grada i zaploviti u beskrajnu Pansonsku nizinu. Ostatak puta do rumunjske granice prošao je prilično monotono. Budnima su nas držale loša cesta i jedna prometna nesreća kojoj smo bili svjedoci. Ušavši u Rumunjsku raspoloženje nam se naglo popravilo. U prvom kafiću na koji smo naišli popili smo dobro rumunjsko pivo Ursus. Na daljnjih 150 km, koliko je Cluj udaljen od mađarske granice, uspjeli smo malo upoznati rumunjska sela. Kuće su većinom drvene, ili kombinacija betona i drveta, građene u tradicionalnom stilu, jako lijepo ukrašene, s prostranim dvorištima po kojima trčkaraju domaće životinje. Ljudi uglavnom žive od ratarstva i stočarstva pa nije neobično da na glavnoj cesti od mađarske granice prema Cluju morate svako toliko zaustaviti auto da biste propustili stado krava ili ovaca. Pastirima se uglavnom nikamo ne žuri pa je najbolje prihvatiti taj spori tempo i uživati u prizorima životopisnog seoskog života. Zaprežna kola jednako se često susreću na cesti kao i automobili. Nakon tri sata vožnje ulazimo u Cluj i mobitelom javljamo rumunjskim kolegama da smo stigli. Dok čekamo da netko dođe po nas družili smo se s Romima koji uz cestu prodaju lubenice. Jako im se sviđjelo što jedan njihov lei (rumunjska novčana jedinica) vrijedi dvije naše kune pa su nas velikodušno počastili lubenicom. Uskoro po nas dolazi jedan od organiza-

Muzeul i Institutul de speologie foto: Martina Pavlek

tora, Traian Bard, i vodi nas u studentski dom u kojem ćemo, uz još mnoge sudionike kongresa, biti smješteni sljedećih tjedan dana.

Kongres je počeo službenim otvaranjem i pozdravnim govorima u Studentskom kulturnom domu (*Casa de Cultura a Studentilor*), u kojem su održavana predavanja i predstavlja-

Spomenik osnivaču biospeleologije Emilu Rakoviti

foto: Martina Pavlek

ni poster. Hrvatska je bila predstavljena s jednim predavanjem, filmom i dva postera. U predavanju pod nazivom »Hiptelminoreik i njegova fauna«, autora Sanje Gottstein s biološkog odsjeka PMF-a u Zagrebu, Davida C. Culvera iz SAD-a i Tanje Pipan iz Slovenije, dana je bolja definicija toga specifičnog staništa i opisana je njegova fauna. Hipotelminoreik prvi je ustanovio prof. dr. Milan Meštrov te ga je 1962. godine opisao kao novi tip podzemnog staništa. Posteru su bili: »Morfometrijska varijabilnost rakušca *Niphargus hebereri* (Crustacea, Amphipoda, Niphargidae) iz anhijalinih jama u Hrvatskoj« autora Sanje Gottstein, Marije Ivković, Mladena Kerovca i Biljane Rađe, te »Novija istraživanja špiljske spužve *Eunapius subterraneus* Sket i Velikonja 1985 (Spongilidae, Demospongia)« autora Helene Bilandžije, Jane Bedek, Branka Jalžića, Mladena Kerovca i Sanje Gottstein. Film Marka Lukića i Branka Jalžića pod nazivom »Špiljska fauna NP Krka«, koji je prikazan 2005. godine na skupu speleologa Hrvatske u Kamanju, po-

budio je dosta zanimanja jer je bio jedini video prikaz špiljskog staništa i podzemnih životinja u stvarnom okolišu i prirodnim uvjetima. Osim klasičnih faunističkih radova s popisima faune nekih speleoloških objekata ili područja, u Europi i svijetu rade se mnoga ekološka i genetička istraživanja. Posebno su popularne razne DNA analize kojima se utvrđuju odnosi među pojedinim vrstama i skupinama podzemnih životinja, kao i njihov povijesni razvoj te načini i putovi rasprostranjenja i koloniziranja novih područja. Od ostalih predavanja bitno je naglasiti da je dosta istraživanja rađeno na uzorcima sakupljenima u speleološkim objektima u Hrvatskoj.

U sklopu kongresa organiziran je jednodnevni izlet u rezervat prirode »*Cheille Turzii*« (ključ Turde), u blizini istoimenoga grada. To je kanjon, dužine oko 3 km, nastao djelovanjem rijeke *Hasdatelor*. Litice kanjona visoke su i do 200 - 300 metara i jedno su od popularnijih alpinističkih odredišta u Rumunjskoj. Kanjon obiluje brojnim speleološkim objektima, većinom špiljama, od kojih su 42 važne pretpovijesna i povijesna nalazišta. Jedno od značajnijih nalazišta, špilju *Ungureasca*, imali smo priliku posjetiti. Staza do nje je u dosta lošem stanju, pa je nekim starijim članovima povorke taj dio izleta bio pravi izazov. Pošto ni markacije nisu u puno boljem stanju, organizatori su dijelom puta postavili piljke. Na siparu ni piljci nisu pomogli, pa je bila prava avantura pogoditi na kojem mjestu treba ući u šumu. Pred špiljom je prof. dr. Gheorghe Lazarovici, vođa nekoliko arheoloških iskapanja u špilji, održao mali govor. Iskapanjem je utvrđeno da je špilja bila naseljena u razdoblju od srednjeg neolitika do brončanog doba, a nađene su i kosti špiljskog medvjeda. Osim zbog ljepote kanjona i stijena, područje je zaštićeno i zbog biljaka i životinja koje tamo obitavaju. Imali smo priliku vidjeti dva aktivna gnijezda surog orla. Nakon nekoliko sati šetnje po parku, cijela grupa se je sastala na livadi pod šatorom gdje su nas organizatori počastili hladnim pićem i mesom s roštilja. Najpopularniji su bili »kebabčići«, neka vrsta čevapa. Slijedio je povratak u Cluj.

Između i za vrijeme predavanja imali smo vremena i za turistički obilazak grada, koji zaista ima mnogo toga za ponuditi. Sporazumije-

vanje nije bilo teško jer većina građana govori engleski jezik. Cijene su za naše prilike više nego prihvatljive, pogotovo ulaznice u muzeje, od kojih smo posjetili povijesni, umjetnički, zoološki i muzej povijesti farmacije. U samom gradskom središtu nalazi se i speleološki muzej. Prostor i eksponati su prilično skromni, ali je na zanimljiv način prikazan život i djelovanje Emila Racovića. Posjetili smo i botanički vrt »Alexandru Borza« koji je zaista zadivljuje veličinom, uređenosti, prostranim staklenicima i biljnim vrstama iz cijelog svijeta. U restoranima je hrana ukusna, a cijene prihvatljive. U Rumunjskoj vino i pivo spadaju u kategoriju prehrambenih proizvoda pa su oslobođeni raznih poreza i uvjeta koji se odnose na ostala alkoholna pića. Zbog toga im je i cijena jako pristupačna. U Rumunjskoj postoji 65 velikih proizvođača piva i puno manjih obiteljskih pivovara, a kvaliteta piva je na zavidnoj razini.

Što se tiče sudionika kongresa, bilo ih je iz cijelog svijeta - Indije, Južne Koreje, Tasmanije,

Australije, Brazila, SAD-a, cijele Europe... i s većinom smo se jako ugodno družili. Iz Hrvatske smo donijeli malo zavižanske rakije i medicine (među speleolozima poznate kao speleološki grgoljblaster), koje su oduševile sve koji su ih probali, pogotovo Nijemce i Tasmanijca Arthura Clarkea, koji je već imao priliku upoznati hrvatske speleologe. Naime, on je bio jedan od domaćina hrvatske ekspedicije na Tasmaniju speleološkog kluba Had iz Poreča. Mnogi od sudionika bili su 1999. godine u Makarskoj i uglavnom su bili oduševljeni i tadašnjim kongresom (neki čak tvrde da je to bio najbolji kongres do sad) i samom Hrvatskom (organizirani su izleti na Biokovo, Crveno jezero i u špilju Vranjaču). Sljedeći kongres održat će se 2008. godine u Fremantlu, u zapadnoj Australiji. Za sad imamo smještaj na Tasmaniji (koja je doduše nekoliko tisuća kilometara udaljena od mjesta održavanja kongresa), još samo da skupimo novac za avionsku kartu...

Martina Pavlek

ALCADI 2006

Organizator ovogodišnjeg skupa o povijesti speleologije u Alpama, Karpatima i Dinaridima, pod naslovom ALCADI 2006, bio je Mađarski speleološki savez. Skup je održan od 24. do 30. rujna 2006. u Mađarskoj i Rumunjskoj. Predavanja su održana u Budimpešti 24. i 25. rujna 2006. u prostorijama prihvatnog centra špilje Semlő Hegyi, gdje se nalaze i prostorije Mađarskog speleološkog saveza (u ulici Pustaszeri 35, 1025 Budapest), dakle u podzemlju. Na skupu je sudjelovalo tridesetak speleologa iz Mađarske, Austrije, Njemačke, Češke, Rumunjske, Švicarske, Slovenije i Hrvatske. Održano je 15 predavanja. Ja sam održao predavanje o mađarskom projektu iz 1910. godine o uređenju turističkog naselja oko špilje Biserujke na otoku Krku.

Mađarski speleološki savez (MSS) prihvatio se ovog skupa jer je 2006. obilježavao 100. godišnjicu smrti jednog od prvih mađarskih speleologa - Czárán Gyule (1847 - 1906), koji je izradio prvi speleološki katastar špilja i jama gorja

Bihor (danas u Transilvaniji, u Rumunjskoj). Iz neslužbenih razgovora s mađarskim speleolozima doznao sam da u Mađarskoj ima oko 8000 speleologa, ali je, nažalost, svega njih oko 2000 učlanjeno u speleološke udruge. Dobivanje potrebnih dozvola za odlazak u inozemstvo nečlanovi speleoloških udruga rješavaju tako da na brzinu osnuju neki klub i po povratku iz inozemstva ga ugase. Upravo to su učinili mađarski speleolozi kada su 1997. došli u posjet Lukinoj jami na Velebitu.

U Mađarskoj ima 10 turistički uređenih špilja, od kojih je najveća i najpoznatija špilja Baradla u Aggteleku. Nažalost, više nema vožnje čamcem po nekoliko stotina metara dugom špiljskom jezeru, jer je potok nanio previše nanaosa u jezero i onemogućio plovidbu, ali se koncerti zato održavaju redovno. Plovidba čamcem po podzemnom jezeru moguća je zato u špilji Tapolci kod Balatona. U samom gradu Budimpešti moguće je razgledati tri termalne špilje. Sve su špilje vrlo dobro uređene.

Turistički dio špilje Ursilor (Medvjede špilje)

foto: Vlado Božić

Ovaj skup mi je bila prilika obnoviti poznanstvo s dr. Dénesom Györgyjem, s kojim sam 1961. sudjelovao u međunarodnoj speleološkoj ekspediciji u jami Snježnoj u poljskim Tatrama, tada istraženom do dubine od 640 m, a također i s dr. Hubertom Trimlom, dugogodišnjim predsjednikom Međunarodne speleološke unije, s kojim sam se upoznao još 1965. na Četvrtom međunarodnom speleološkom kongresu u Postojni, te mnogim drugim speleolozima starije generacije.

U Budimpešti smo, u stanci između predavanja, posjetili termalne špilje Semlő Hegyi i Pal Völgyi, čije je istraživanje započelo još u 19. st., a traje još i danas. Ove su špilje i ranije posjetili mnogi naši speleolozi, pa i pisali o njima. Nažalost nije bilo vremena posjetiti Mađarski speleološki institut, smješten nedaleko ulaza u špilju Pal Völgy, u kojem su stalno zaposlena tri djelatnika.

Najzanimljiviji je bio posjet »povijesnim«

špiljama u Rumunjskoj, tako nazvanima jer su ih istraživali mađarski speleolozi prije više od stotinu godina, a nalaze se u gorju Bihoru koje je do 1918. pripadalo Mađarskoj. Putovanje kombijem od Budimpešte kroz mađarsku ravnicu nije baš bilo zanimljivo, ali ravničasti dio Rumunjske, od grada Oradea do našeg odredišta jeste, jer se na nepreglednim livadama moglo vidjeti velika stada krava i konja, te jata prekrasnih velikih bijelih gusaka.

Gorje Bihor nalazi se u središnjem dijelu planinskog masiva Apuseni, u zapadnom dijelu Rumunjske zvanom Transilvanija, veličine približno 100 x 100 km. Najviši vrh je Bihor (1849 m); na njemu su brojni telekomunikacijski uređaji do kojih se može doći autom. Planinarski i speleološki gledano najzanimljiviji je dio planine njen središnji dio koji pripada Nacionalnom parku Apuseni.

Sudionici skupa su smješteni u malom hotelu »Pensiunea Marinely«, u selu Câmpani,

udaljenom šezdesetak kilometara od mađarske granice, odnosno jugoistočno od grada Oradea, u podnožju planinskih grebena.

Na putu prema određenju, najprije je u dolini Moneaza, povodom 100. obljetnice smrti mađarskog speleologa Czárán Giule (1847 - 1906) posjećen njegov grob. Czárán je u gorju Bihor istražio nekoliko stotina špilja i jama i koncem 19. st. organizirao prvi speleološki katarstar u Mađarskoj.

Boravak u Rumunjskoj nastavljen je posjetom nekoliko špilja istraživanih sredinom i koncem 19. stoljeća. Najprije je upriličen posjet špilji **Funați** («ț» se čita kao «c»), udaljenoj oko 5 km istočno od sela Câmpani. Ulaz u špilju nalazi se sjeverno od sela Funațe, na strmom obronku potočne uvale. Pristup je težak jer nema staze. To je jednostavna špilja, samo s jednim, ali prostranim hodnikom, duga dvjestotinjak metara, lako prohodna, s lijepim sigastim ukrasima. Istražena je 1863. godine.

Slijedio je posjet Ledenoj špilji - **Ghetarul Scărisoara**, koja se nalazi u samom središtu Nacionalnog parka, na nadmorskoj visini od 1130 m, na šumovitoj visoravni s proplancima. Na visoravni se uz selo Scărisoara nalazi veliko rekreacijsko središte s planinarskim kućama, hotelima, kampovima i etnološkim muzejom. Špilja ima jamski ulaz promjera pedesetak metara, dubok je 65 m a ispod njega se prostire špilja duga oko 400 m. Istražena je 1869. godine. Njezina je osobitost zaleđeno jezero veličine 150 x 50 m. Po rubu jezera nalaze se veliki ledeni saljevi i stalagmiti. Led se zadržava cijelu godinu. Jedan sudionik ovog posjeta, dobar poznavalac špilje, ponio je sa sobom klizaljke, pa je na jezeru, na kojem se igra i hokej, izvodio klizačke bravure. Nažalost, do ovog je rekreacijskog središta cesta vrlo loša (uzak, mjestimično jako strm i grbav makadam). Ovamo je najlakše doći od asfaltna ceste iz sela Gârda de Sus, (udaljenog tridesetak km od sela Câmpani u istočnom smjeru), a onda na sjever oko 5 km zračne udaljenosti (zavojitom cestom mnogo je više kilometara).

Posjet špilji **Maguri** započeo je autom prema istoku do sela Sighiștel (svega 3 km od Câmpare), a nastavljen je pješice prema sjeveru uz potok Sighiștel, preko kojega označena staza prelazi pedesetak puta. U razdoblju kada po-

tok nabuja vrlo je teško slijediti stazu. Špilja je vrlo razgranata, ali su svi kanali u jednoj razini i razmjerno lako prohodni. Prostrani su, kao i dvorane, s mnogo siga koje ih mjestimično pregrađuju. Špilja je istražena 1887. godine. Ukupna dužina svih kanala prelazi 500 m. Na ulazu se nalazi pregradni zid s vratima, ali kako ona nisu zaključana a čuvara nema, u špilju se može slobodno ući.

Sve sudionike ove ekskurzije najviše se dojmila špilja **Meziad**, koja se nalazi petnaestak kilometara sjeverozapadno od sela Câmpari. Do špilje se dolazi autom preko sela Stei i gradića Beus do sela Meziad, gdje se nalazi turistička kuća (oko 2 km sjeverno od sela). Odatle ima oko pola sata hoda do ulaza u špilju. Ulaz je tako velik da danje svjetlo prodire stotinjak metara duboko u široki špiljski kanal. Tek na izmaku danjeg svjetla sagrađen je pregradni zid s vratima. Špilja je istražena 1859. i nedugo zatim turistički uređena, ali slabo održavana. Mnoge stube i ograde, izrađene od običnog željeza, već su trule, zahrđale i polomljene pa treba biti oprezan pri njihovom korištenju. Unatoč toj maloj opasnosti zadovoljstvo posjete je veliko jer špilja ima dvije osnovne razine kanala, dugih oko 1, 5 km. Osobitost je gornjih kanala bogatstvo sigastih ukrasa, a donjih velike dimenzije (širina 30 - 50 m, visina do 30 m). Kanali

Kanal u špilji Magure pregraden sigastim tvorevinama
foto: Vlado Božić

Ledeni stalagmiti na razglednici Ledene špilje Scărisoare

foto: Doru Seliscan

se prepliću pa tvore mostove i duge uzbrdice - nizbrdice. Vodič posjetiteljima nudi za rasvjetu samo dvije karbidne lampe, pa je za razgledavanje tih velikih prostora neophodna vlastita rasvjeta (jake akumulatorske svjetiljke).

Na povratku iz Rumunjske posjećena je turistički uređena špilja **Ursilor** - Medvjeđa špilja. Otkrivena je 1975. u kamenolomu i za turizam uređena 1980. Do špilje se ide iz sela Câmpari u zapadnom smjeru preko sela Stei do zaselka Sudrigio (oko 15 km), a onda u istočnom do sela Chișeău (desetak km), gdje se nalazi veliko parkiralište i ulaz u špilju. Špilja je duga oko 1, 5 km, od čega je 850 m uređeno za turističko razgledavanje. U ulaznim dijelovima, koji su uski i siromašni sigama, nađeno je mnogo ko-

stiju špiljskih medvjeda (otuda ime špilji). Ostale dijelove špilje čine prostrani kanali s većim ili manjim proširenjima, a neobično su bogati sigastim ukrasima svih vrsta. Među njima se posebno ističu tanki, visoki bijeli stalagmiti. U predvorju špilje uređen je mali speleološki muzej i prodavaonica suvenira, kojih se može kupiti i u improviziranim prodavaonicama svugdje oko špilje.

Sve su špilje označene na auto - turističkoj karti Munții Apuseni 1:200 000. Nazivi na karti pisani su rumunjskim i mađarskim jezikom.

Službeni jezici skupa bili su engleski i njemački. Sljedeći skup ALCADI najvjerojatnije će biti 2008. u Austriji.

Vlado Božić

7. skup speleologa Hrvatske - Kamanje 2006.

Od 17. do 19. studenog 2006. održan je 7. skup speleologa Hrvatske. Održan je u Kamanju, a organiziralo ga je Speleološko društvo Karlovac uz suorganizaciju PD Vrlovka iz Kamanja. Pokrovitelji su bili općina Kamanje, Komisija za speleologiju Hrvatskog planinarskog saveza i Hrvatski speleološki savez. Skup je okupio oko 250 speleologa iz većine speleoloških udruga u Hrvatskoj, a bilo je i gostiju iz inozemstva (Italije, Slovenije i BIH), pa je time dobio i međunarodni značaj.

Iako je to službeno 7. skup speleologa Hrvatske, moglo bi se reći i da je osmi jer je 1999. u planinarskom domu na Vodicama na Žumberku održano prvo druženje speleologa pod nazivom Dani speleologa, a nazočilo mu je oko 70 speleologa iz 14 speleoloških udruga. Kasniji skupovi održavani su u prostorima staroga grada Ozlja, a od prošle godine održavaju se u Kamanju.

Općina Kamanje nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Karlovačke županije i broji oko tisuću stanovnika u sedam naselja, od kojih je najveće Kamanje. Nedaleko je od Ozlja, a od Zagreba je udaljena oko 65 kilometara. To

područje ima i speleološki značenje jer se nalazi na području plitkoga krša te ima karakteristike dinarskog reljefa što se očituje i u brojnim špiljama i vrtačama. Najpoznatija je špilja Vrlovka, koja je i turistički uređena i zaštićena kao spomenik prirode.

Sva događanja vezana za skup održana su u prostorima Osnovne škole Kamanje i u dvorani DVD-a Kamanje. Skup je počeo u petak, 17. studenog, u kasnim popodnevним satima dolaskom i registracijom prvih speleologa. U petak nije bilo nikakvih službenih sadržaja, ali su pojedine udruge postavljale u prostoru osnovne škole izložbu. Na njoj su prikazani posteri, nacrti i fotografije s istraživanja te časopisi koje izdaju različite speleološke udruge. Lokacija izložbe možda i nije bila najsretnije rješenje jer je fizički bila odvojena od prostora gdje su se održavala predavanja i međusobno druženje pa je zato izložbeni prostor bio poluprazan. Nakon postavljanja izložbe ostalo je dovoljno vremena za druženje i feštu koja je potrajala do kasnih noćnih sati.

Subota je protekla u znaku predavanja, pre-

Sudionici skupa na jutarnjem predavanju

foto: Vlado Božić

zentacija i prikazivanja filmova o održanim logorima, istraživanjima, ekspedicijama i ostalim temama speleološke tematike. Održane su 32 prezentacije, a u sklopu nekih prezentacija prikazani su i filmski materijali. Vidljivo je kako se svake godine sve više poboljšava kvaliteta prezentacija i sve više udruga prikazuje filmske materijale o svojim istraživanjima. Takvi bogati audio - vizualni prikazi plijene i najviše pažnje, pogotovo kad su kvalitetno snimljeni i montirani. U proizvodnji takvih materijala ove su godine zasigurno prednjačili članovi SO Veleb. Treba spomenuti kako su prozori bez zastora neke autore malo i oštetili jer je sunčeva svjetlost smetala projekcijama.

Članovi SO Željezničar prisustvovali su ovogodišnjem skupu u nemalom broju, bilo nas je preko dvadesetak. Naši članovi održali su i nekoliko predavanja i to: V. Božić – Alcadi 2006; J. Posarić – Štedna rasvjeta u turističkim špiljama Hrvatske; M. Budić – Logor Svilaja 2006 te J. Posarić, V. Lindić – Zakon o zaštiti prirode i speleologija u Hrvatskoj. Uz prezentaciju Marka Budića o logoru SOŽ na Svilaji pušten je

i naš prvi film, koji je montirao Ivan Ožetski. Film doduše nije spektakularan, ali je svaki privenac važan. Također, Odsjek je sudjelovao i na izložbi s postavom nacrti i fotografijama više autora s ovogodišnjeg logora na Svilaji, te fotografijama V. Božića iz Rumunjske.

Nakon prezentacija i predavanja, koja su trajala do večernjih sati, nastavilo se s tulumom koji je potrajao do ranojutarnjih sati. Ugođaj su održavala dva benda, domaći »Poslije svega« i drugi, puno bolji, »Breskvice« iz Zagreba, uz razne ljekovite tekućine kao i nezaobilazni ponoćni grah.

Nedjelja ujutro nekima je bila rezervirana za oporavak od prekomjerne količine raznih tekućina što su ih konzumirali, da spriječe dehidraciju, a drugi su pratili prezentaciju tehnike samospašavanja održane na školskom igralištu iza dvorane DVD-a Kamanje. Oko podneva su se ljudi već poprilično razišli, svatko na svoj kraj Hrvatske, prepuni dojmova i iskustava, svi s istom mišlju – vidimo se dogodne opet, a neki i prije na nekoj zajedničkoj akciji. . .

Iva Šklempe

Proslavljena 50. obljetnica Komisije za speleologiju HPS

U subotu 16. prosinca 2006., u velikoj dvorani Europskog doma u Zagrebu, svečano je obilježena 50. obljetnica rada Komisije za speleologiju Hrvatskog planinarskog saveza. U predvorju, ispred velike dvorane, ali također i u velikoj dvorani, zagrebački, karlovački i šibenski speleolozi postavili su panoje sa slikama, nacrtima i tekstom o svom radu. Proslavi je uz mnoge uzvanike prisustvovalo stotinjak speleologa iz Zagreba, Samobora, Karlovca, Kastva, Šibenika, Splita i Makarske, pa i gosti iz Slovenije (iz Jamarske zveze Slovenije i Jamarskog kluba »Željezničar« iz Ljubljane). Druženje je počelo već pri dolasku. Svima je bilo zadovoljstvo obnoviti poznanstva s mnogim članovima starije generacije. Lijepo je bilo vidjeti speleologe, doslovno svih generacija, od najstarijih do najmlađih.

Proslava je počela uvodnim govorom sadašnjeg pročelnika Komisije, dr. Dalibora Paa-

ra, i pozdravom Vlade Novaka, dopredsjednika Izvršnog odbora HPS-a, koji je pročelniku Komisije povodom 50 - godišnjice njezina uspješna rada predao Povelju HPS-a - najviše odličje HPS-a.

Prilikom izlaganja Vlade Božića o osnivanju speleoloških udruga u planinarskoj organizaciji u Hrvatskoj, prisutni su imali priliku pozdraviti još dvojicu živućih, ovdje prisutnih, osnivača Speleološke sekcije 1949. u PD »Zagreb«; to su bili Vlado Lončar i Vjenceslav Jurić. Također, obnovili su sjećanje na već preminule speleologe: prvog referenta za špiljarstvo u PSH - Vladimira Redenšeka (1952 - 1956), osnivača i prvog predsjednika Komisije - Slavka Marjanca (1956 - 1957) i prvog sljedećeg predsjednika Komisije - Veljka Šegrca (1958). Bilo je izrazito zadovoljstvo pozdraviti sve ostale, žive, ovdje prisutne, predsjednike komisije: Srećka Božičevića (1959 - 1962), Ivana Filipčića (1962), Vladu Božića

Sudionici proslave u Europskom domu

foto: Alan Čaplar

(1963 - 1999), Anu Bakšić (1999 - 2003), Igora Jelinića (2003 - 2006) i sadašnjeg predsjednika Dalibora Paara. U nastavku je Vlado Božić govorio o školovanju, Dalibor Paar o speleološkim istraživanjima, a Igor Jelinić o speleološkom ekspedicionizmu.

Po završenom službenom dijelu proslave, Tihomir Kovačević - predsjednik Dinarida - Društva za istraživanje i snimanje krških fenomena, poklonio je Komisiji (predao Daliboru Paaru), u znak priznanja za njezin 50 - godišnji rad i suradnju, umjetničku sliku slikarice Jasne Anđelić (slika je izrađena u slikarskoj koloniji na speleološkom logoru na Zrmanji 2006.).

Nakon toga je uslijedio domjenak priređen u predvorju doma i prikazivanje speleoloških filmova u velikoj dvorani. Druženje je nastavlje-

no u planinarskom domu na Glavici, uz obavezan grah, duboko u noć. Većina je sudionika tog druženja prenoćila u domu. Sutradan su gotovo svi koji su tu prespavali posjetili špilju Vaternicu, a pridružilo im se još zagrebačkih speleologa. Mnogi su speleolozi tada prvi puta bili u ovoj špilji. Raspoređeni u više skupina, svi su prošli »Turistički dio« (u tišini, samo s upaljenim električnim svjetiljkama, da ne uznemiruju šišmiše na spavanju), prošli »Kalvariju«, »Zahod«, »Majmunski prolaz«, »Ramzesovo šetalište«, »Ponor 9 m«, »Pakao«, »Tobogan«, »Mlin«, »Prvi slap« i došli do »Plaže« i slapa »Viktorije«, a neki posjetili »Visoku dvoranu«, Bijelu dvoranu« i »Novu Vaternicu«. Svima je cijela proslava ostala u lijepom sjećanju.

Vlado Božić